

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В.Н. КАРАЗІНА
КАФЕДРА ПОЛІТОЛОГІЇ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан філософського факультету
Іван КАРПЕНКО

30 06 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Політична теорія

рівень вищої освіти	<u>бакалаврський</u>
галузь знань (шифр і назва)	<u>05 Соціальні та поведінкові науки</u>
спеціальність (шифр і назва)	<u>052 Політологія</u>
освітня програма	<u>Політичні технології та аналіз політики</u> (шифр і назва)
вид дисципліни	<u>обов'язкова</u>
факультет	<u>філософський</u>

2025/2026 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою філософського факультету від 30 червня 2025 року, протокол № 5

Розробники програми: **Фісун Олександр Анатолійович** – доктор політичних наук, професор, зав. кафедри політології філософського факультету.

Програму схвалено на засіданні кафедри політології
Протокол від “27.06.2025 року № 16

Завідувач кафедри політології

Фісун О.А.

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Політичні технології та аналіз політики»

Гарант освітньо-професійної програми

Тетяна КОМАРОВА

Програму погоджено науково-методичною комісією філософського факультету

Протокол № 10 від 19 червня 2024 року

Голова науково-методичної комісії
філософського факультету

Сергій ГОЛІКОВ

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Політична теорія» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності 052 «Політологія» «Політичні технології та аналіз політики».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є: концептуально-теоретичні засади наукового дослідження політики.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладення навчальної дисципліни є: вивчення концептуально-теоретичних засад сучасної західної політичної теорії.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є: представлення окремого напрямку політичної науки – політичної теорії; визначення місця сучасної політичної теорії в загальній системі політичного знання; уточнення теоретико-методологічних особливостей політичної теорії.

1.3. Кількість кредитів 5.

1.4. Загальна кількість годин 150.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова / за вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2-й	2-й
Семестр	
4-й	4-й
Лекції	
32 год.	10 год.
Практичні, семінарські заняття	
32 год.	8 год.
Лабораторні заняття	
Не передбачені	Не передбачені
Самостійна робота	
86 год.	132 год.
Індивідуальні завдання	
Контрольна, курсова робота	

1.6. Перелік компетентностей, що формує дана дисципліна:

ЗК 03. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 05. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК 08. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

ФК 02. Здатність застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки.

ФК 03. Здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах

ФК 04. Здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності.

ФК 05. Здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.

ФК 08. Здатність конструювати дизайн, розробляти програму та виконувати політологічні дослідження з використанням сучасних методів, технологій та інструментарію політичного аналізу.

ФК 09. Здатність презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень для фахівців та нефаківців.

1.7. Перелік результатів навчання, що формує дана дисципліна.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти мають досягти наступних результатів:

ПРН 01. Розуміти предметну область, етичні та правові засади професійної діяльності.

ПРН 03. Вміти критично мислити у сфері професійної діяльності.

ПРН 06. Знати свої права та обов'язки як члена демократичного суспільства та використовувати їх у професійній діяльності.

ПРН 07. Розуміти історію, закономірності та етапи розвитку предметної сфери політології, знати її цінності та досягнення.

ПРН 08. Вміти використовувати базовий категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.

ПРН 16. Презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень фахівцям і широкій аудиторії, засобам масової інформації, експертам з інших галузей знань.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Теоретико-методологічні засади політичної теорії.

Тема 1. Політична теорія як особлива галузь знань.

Політична теорія – окрема галузь політичних знань. Об'єкт політичної теорії. Місце політичної теорії в системі політичних знань. Предмет дослідження політичної теорії.

Специфічність політичної теорії як напрямку дослідження. Політична філософія та політична теорія. Філософська та політична компоненти напрямку досліджень політичної теорії.

Різноманіття та специфіка політичного. Політична феноменологія. Термінологічно-етимологічний вимір політики. Понятійно-категоріальний інструментарій політичної науки. Аполітичний соціум та Виникнення політичної спільноти.

Тема 2. Генеза, становлення та розвиток політичної теорії.

Історичні етапи становлення політичної теорії. Від міфологічного до теоретичного осмислення політико-владних явищ. Політичні вчення давнини. Специфіка розвитку східної політичної думки. Становлення антично-полісного політичного світогляду. Антична політична філософія. Політична думка в Середні віки та в епоху Відродження. Громадянський гуманізм та народження республіканізму. Розвиток російської та української політичної думки в ранню добу.

Політичні концепти Нового часу. Дискусії про розподіл влади та «суспільний договір»: Монтеस्क'є та Руссо. Політичні теорії XIX ст. Політична теорія німецького ідеалізму. Критично-утопічний соціалізм і комунізм. Політичні альтернативи марксизму. Формування засад теорії політичного лібералізму. Російський ліберальний конституціоналізм та його досягнення. Розвиток української зарубіжної політичної думки.

Тема 3. Світ політичного як об'єкт наукового осмислення.

Світ політичного в світоглядному та парадигмальному вимірах. Політика як сфера та форма (політичної) діяльності. Виникнення та природа політики. Виробництво та відтворення політичного. Структурно-функціональні складові політичного. Політичні відносини. Суб'єкти та об'єкти політики. Політична динаміка. Влада. Держава. Повсякденна політична практика та прийняття політичних рішень.

Тема 4. Теорія влади, держави та права.

Системні та організаційні характеристики політичного. Загальне розуміння відносин політики із іншими сферами суспільства. Політико-філософський контекст рефлексії влади. Природа панування та підпорядкування. Ресурси та структура влади. Реалізація, легалізація та легітимність влади.

Теорія держави. Держава та її суверенітет. Державне правління та державна влада. Державний устрій. Державний режим. Державна монополія. Фактична держава та формальна держава. Теорія республіки.

Поняття права. Закон, мораль, справедливість, право. Нормативність права. Традиційне право. Природне право. Право жити та свобода померти. Правова держава.

Розділ 2. Теоретико-концептуальні схеми актуальної політичної теорії.

Тема 5. Політична теорія австрійської школи.

К.Менгер та політико-філософські засади австрійської школи. Суб'єктивістський підхід. Критика історизму та сцієнтизму. Критика конструктивістського раціоналізму. Методологічний індивідуалізм. Еволюціонізм, порядок та каталлактика.

Критика соціалізму та осмислення феноменології тоталітаризму. Осмислення соціальної справедливості. Теоретичні засади австрійського лібералізму.

Тема 6. Політична теорія Ж.Рансьєра.

Політика як невідправлення влади. Політична теорія Ж.Рансьєра. Десять тез про політику Ж.Рансьєра. Критика Ж.Рансьєром ліберальних уявлень про сенс політичного. Політика як тип «парадоксальної дії». Політика як специфічний розрив логіки архе.

Поняття «демократія» й «народ» в теорії Ж.Рансьєра. «Політики» та «поліція» у Ж.Рансьєра. «Тяганина», конфлікт та «суперечка» у визначенні політики у Ж.Рансьєра. Два способи «скасувати політику» у Ж. Рансьєра. «Демократія як політична форма» в концепції Ж. Рансьєра. «Утилізація демократії» в осмисленні політик Ж.Рансьєра.

Тема 7. Політична теорія Ш. Муфф.

Концептуальні засади теоретичних рефлексій Ш. Муфф. Парадокс ліберальної демократії К.Шмітта в трактовці Ш.Муфф та визначення громадянства. Демократична логіка включення та виключення в трактовці Ш.Муфф. Межі ліберального розуміння плюралізму в трактовці Ш.Муфф.

Перспективи здолання дилеми плюралізму К.Шмітта у трактовці Ш.Муфф Критика агрегативно-ринкового розуміння демократії у Ш.Муфф. Критика «демократії обговорення» у Ш.Муфф. Політичний порядок як вираз гегемонії у Ш.Муфф. Концепція агоністичного плюралізму Ш.Муфф.

Тема 8. Ліберальні концептуальні варіації політичної теорії (Дж. Ролз, Р.Нозік).

Основні положення теорії Д. Ролза. Три етапи розвитку концепції справедливості Дж. Ролза. Принципи справедливості як чесності Дж. Ролза. Як Ролз критикує альтернативні теорії справедливості. Основна ідея справедливості Дж.Ролза. Деонтологічний лібералізм Дж. Ролза. Чому концепція справедливості Дж. Ролза є новою версією суспільного договору. «Вуаль нерозуміння» та теза вихідної (початкової) позиції Дж. Ролза. Принцип свободи та принцип диференціації в концепції Дж. Ролза. Як Дж. Ролз використовує поняття теорії ігор. Рівність можливостей та соціал-демократична держава «загального добробуту». Основні ідеї роботи «Анархія, держава та утопія» Р.Нозіка. Принциповий лібертаризм Р.Нозіка. «Мінімальна держава» Р. Нозіка. Критика лібертаристами концепції Дж. Ролза.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усьо -го	у тому числі					Усь ого	у тому числі				
л		п	ла б	ін д	ср	л		п	ла б	інд	ср	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Теоретико-методологічні засади політичної теорії												
Тема 1. Політична теорія як особлива галузь знань	18	4	4			10	19	2	1			16
Тема 2. Генеза, становлення та розвиток політичної теорії	18	4	4			10	19	2	1			16
Тема 3. Світ політичного як об'єкт наукового осмислення	19	4	4			11	19	1	1			17
Тема 4. Теорія влади, держави та права	19	4	4			11	19	1	1			17
Разом за розділом 1	74	16	16			42	76	6	4			66
Розділ 2. Теоретико-концептуальні схеми актуальної політичної теорії												
Тема 5. Політична теорія австрійської школи	19	4	4			11	18	1	1			16
Тема 6. Політична теорія Ж. Рансьєра	19	4	4			11	18	1	1			16

Тема 7. Політична теорія Ш. Муффа	19	4	4			11	19	1	1			17
Тема 8. Ліберальні концептуальні варіації політичної теорії (Дж. Ролз, Р.Нозік)	19	4	4			11	19	1	1			17
Разом за розділом 2	76	16	16			44	74	4	4			66
Усього годин	150	32	32			86	150	10	8			132

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Політична теорія як особлива галузь знань	4	1
2	Гене́за, становлення та розвиток політичної теорії	4	1
3	Світ політичного як об'єкт наукового осмислення	4	1
4	Теорія влади, держави та права	4	1
5	Політична теорія австрійської школи	4	1
6	Політична теорія Ж. Рансьєра	4	1
7	Політична теорія Ш. Муффа	4	1
8	Ліберальні концептуальні варіації політичної теорії (Дж. Ролз, Р.Нозік)	4	1
	Разом	32	8

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	
		денна	заочна
1	За допомогою рекомендованої літератури та джерел дати розгорнуту характеристику політичної теорії як особливої галузі знань. Дистанційний курс «Політична теорія»: https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=14106	10	16
2	Простежити гене́зу, становлення та розвиток політичної теорії. Дистанційний курс «Політична теорія»: https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=14106	10	16
3	Розглянути проблему світу політичного як об'єкта наукового осмислення. Дистанційний курс «Політична теорія»: https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=14106	11	17
4	За допомогою рекомендованої літератури особливості підходу політичної теорії до дослідження влади, держави та права. Дистанційний курс «Політична теорія»: https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=14106	11	17
5	Дати загальну характеристику політичної теорії австрійської школи. Дистанційний курс «Політична теорія»: https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=14106	11	16
6	Охарактеризувати політичну теорію Ж. Рансьєра. Дистанційний курс «Політична теорія»: https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=14106	11	16
7	Охарактеризувати політичну теорію Ш. Муффа. Дистанційний курс «Політична теорія»: https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=14106	11	17
8	Розглянути ліберальні концептуальні варіації політичної теорії (Дж. Ролз, Р.Нозік). Дистанційний курс «Політична теорія»: https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=14106	11	17
	Разом	86	132

6. Індивідуальні завдання

Курсова робота.

7. Методи навчання

Методи навчання спрямовані на досягнення освітніх цілей та кореспондують із компетенціями: знайомство з науковими теоріями; підготовка доповідей; дискусії з проблемних питань на практичних (семінарських) заняттях.

Відповідність методів навчання та форм оцінювання визначеним результатам навчання за ОПП віддзеркалює табл. 7.1.

Таблиця 7.1

Методи навчання та засоби діагностики результатів навчання

Шифр ПРН (відповідно до ОПП)	Результати навчання (відповідно до ОПП)	Методи навчання	Засоби діагностики / форми оцінювання
ПРН01	Розуміти предметну область, етичні та правові засади професійної діяльності	Лекція, знайомство з літературою, самостійний пошук інформації, підготовка до практичних занять	Оцінювання усних відповідей на практичних заняттях, оцінювання контрольної роботи, екзаменаційна робота
ПРН03	Вміти критично мислити у сфері професійної діяльності	Підготовка до практичних занять, написання есе, виступ на семінарі	Оцінювання усних відповідей на практичних заняттях, оцінювання доповнення або уточнення після виступу іншого студента
ПРН06	Знати свої права та обов'язки як члена демократичного суспільства та використовувати їх у професійній діяльності	Лекція, знайомство з літературою, самостійний пошук інформації, підготовка до практичних занять	Оцінювання усних відповідей на практичних заняттях, оцінювання контрольної та курсової роботи, екзаменаційна робота
ПРН07	Розуміти історію, закономірності та етапи розвитку предметної сфери політології, знати її цінності та досягнення	Лекція, знайомство з літературою, самостійний пошук інформації, підготовка до практичних занять	Оцінювання усних відповідей на практичних заняттях, оцінювання контрольної роботи, екзаменаційна робота
ПРН 08	Вміти використовувати базовий категорійно-поняттєвий та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки	Знайомство з літературою по темам, лекція, підготовка до практичних занять, самостійний пошук інформації, контрольна робота, екзамен	Оцінювання усних відповідей на практичних заняттях, оцінювання контрольної, курсової та екзаменаційної робіт
ПРН 16	Презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень фахівцям і широкій аудиторії, засобам масової інформації, експертам з інших галузей знань	Підготовка до практичних занять, виступ на семінарі	Оцінювання усних відповідей на практичних заняттях, оцінювання доповнення або уточнення після виступу іншого студента

8. Методи контролю

При вивченні дисципліни застосовується поточний та підсумковий форми контролю.

Поточний контроль (засвоєння окремих тем) проводиться у формі виступів студентів із доповідями на практичних заняттях та у формі усного опитування на практичних (семінарських) заняттях. Також передбачено написання контрольної роботи.

Критеріями оцінювання знань за поточний контроль є успішність освоєння знань та набутих навичок на лекціях та практичних заняттях, що включає здатність студента засвоїти категорійний апарат, навички узагальненого мислення, логічність та повноту викладання навчального матеріалу, навички творчо підходити до вирішення поставлених завдань, активність роботи на практичних заняттях, самостійне опрацювання тем.

За поточний контроль студент (здобувач) може отримати до 45 балів.

До 5 балів студент (здобувач) може отримати за написану контрольну роботу.

До 10 балів студент (здобувач) може отримати за написану і захищену курсову роботу.

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення екзамену на дистанційній платформі Moodle: <https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=14106>.

Загальна кількість балів за успішне виконання завдань екзаменаційної роботи – 40. Час виконання – до 80 хвилин. Екзаменаційний білет складається з трьох теоретичних питань. Перше і друге питання оцінюються по 15 балів, третє – 10 балів. За бажанням (та за згодою викладача)

студент має можливість обрати тестову форму складання екзамену (білет містить 40 тестових завдань, студент одержує 1 бал за кожну вірну відповідь).

У разі використання заборонених джерел під час складання екзамену студент на вимогу викладача залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку (0 балів).

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль та самостійна робота								К/р	Курсова робота	Разом	Екзамен	Сума
Розділ 1				Розділ 2				5	10	60	40	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8					
6	6	6	5	5	5	6	6					

Критерії оцінювання роботи протягом семестру

Кількість балів	Критерії оцінювання
41-45	Систематичне відвідування лекцій та семінарських занять, відсутність пропусків занять без поважної причини, відпрацювання тем семінарських занять, пропущених з поважної причини. Виконання завдань до кожного семінарського заняття, висока активність роботи, засвоєння всього обсягу матеріалу, повні та обґрунтовані відповіді при виконанні завдань, здатність визначення теоретичних питань, на які розраховані завдання, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми, вміння мислити абстрактно і узагальнено, здатність публічно представити матеріал.
36-40	Систематичне відвідування лекцій та семінарських занять, відсутність пропусків занять без поважних причин, відпрацювання тем семінарських занять, пропущених з поважної причини. Виконання завдань до кожного семінарського заняття, висока активність роботи, засвоєння всього обсягу матеріалу, повні та обґрунтовані відповіді з несуттєвими помилками при виконанні завдань, здатність визначення теоретичних питань, на які розраховані завдання, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми, здатність публічно представити матеріал.
31-35	Наявність пропущених лекцій та семінарських занять, відпрацювання тем семінарських занять. Виконання завдань до кожного семінарського заняття, активна робота на семінарських заняттях, засвоєння основних положень курсу, допущення декількох незначних помилок при виконанні завдань, здатність визначення теоретичних питань, на які розраховані завдання, здатність публічно представити матеріал.
25-30	Наявність пропущених лекцій та семінарських занять, відпрацювання тем семінарських занять. Епізодична відсутність виконаних завдань, участь у роботі на семінарських заняттях, засвоєння окремих положень матеріалу, неповні відповіді при виконанні завдань, складності при визначенні теоретичних питань, на які розраховані завдання, здатність публічно представити матеріал.
19-24	Несистемне відвідування лекцій та семінарських занять, відсутність на заняттях без поважних причин, наявність декількох невідпрацьованих тем пропущених семінарських занять. Епізодична відсутність виконаних завдань, участь у роботі на семінарських заняттях, засвоєння окремих положень матеріалу тем змістовного розділу, неповні відповіді, допущення помилок при виконанні завдань, великі складності при визначенні теоретичних питань, на які розраховані завдання, невпевнені навички публічного представлення матеріалу.
13-18	Епізодичне відвідування лекцій та семінарських занять, відсутність на заняттях без поважної причини, наявність декількох невідпрацьованих тем пропущених семінарських занять. Епізодична відсутність виконаних завдань, пасивна робота на семінарських заняттях (участь у роботі останніх лише за умови наявності стимулу з боку викладача), наявність певного уявлення щодо матеріалу тем змістовного розділу, неповні відповіді, допущення значної кількості помилок при виконанні завдання, невміння визначити теоретичні питання, на які розраховані завдання, невпевнені навички публічного представлення матеріалу.
7-12	Систематичні пропуски лекцій та семінарських занять без поважних причин, наявність невідпрацьованих тем пропущених лекцій та семінарських занять. Систематична відсутність виконаних завдань, пасивність у роботі на семінарських заняттях, неповні,

	необґрунтовані відповіді, допущення істотних помилок при виконанні завдання, нездатність визначити теоретичні питання, на які розраховані завдання.
0-6	Систематичні пропуски лекцій та семінарських занять без поважних причин, теми пропущених лекцій та семінарських занять невідпрацьовані. Систематична відсутність виконаних завдань, пасивність у роботі на семінарських заняттях, неповні, необґрунтовані відповіді, допущення істотних помилок при виконанні завдання. Нездатність визначити теоретичні питання, на які розраховані завдання, невміння публічно представити матеріал.

Максимальна сума балів за написану контрольну роботу складає до **5 балів**, за курсову роботу – до **10 балів**.

Критерії оцінювання контрольної роботи

Кількість балів	Критерії оцінювання
5	Зауважень до написаної контрольної роботи / реферату немає або майже немає.
3-4	Наявні до контрольної роботи / реферату зауваження стосуються переважним чином несуттєвих моментів (наприклад, студент не знає деяких аспектів тієї або іншої наукової теорії, висловлює власну думку спираючись на хибні припущення і т.д.).
1-2	Відповіді на питання мають суттєві недоліки (дається відповідь не на питання контрольної роботи, відповідь написано без знання наукових теорій і т.д.).
0	Відповіді на питання контрольної роботи / реферату відсутні.

Критерії оцінювання екзаменаційної роботи

Кількість балів	Критерії оцінювання
35-40	Студент цілком і всебічно розкрив усі питання, вільно оперує поняттями і термінологією, демонструє глибокі знання джерел, має власну точку зору стосовно відповідних питань і може аргументовано її доводити.
29-34	Студент достатньо повно і всебічно розкрив усі питання, вільно оперує термінологією і поняттями, демонструє знання джерел, має власну точку зору стосовно відповідних питань і може аргументовано її доводити.
18-28	Студент розкрив питання у загальних рисах, але спостерігаються деякі упущення при відповіді на питання. Обґрунтування неточні і не підтверджуються достатньо обґрунтованими доказами.
10-17	Студент розкрив питання у загальних рисах, розуміє їхню сутність, намагається робити висновки, але при цьому слабко орієнтується в джерелах, припускається грубих помилок, матеріал викладає нелогічно.
0-9	Студент не в змозі дати відповідь на поставлені запитання, відповідь або неправильна, або він не розуміє суті питання. Не ознайомлений з джерелами, не може робити висновків.

Максимальна сума балів за екзамен складає **40**.

Отже, максимальна кількість набраних балів по вивченню дисципліни складає **100 балів**.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка для чотирирівневої шкали оцінювання
90-100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

10. Рекомендована література Методичне забезпечення

1. Фісун О.А. Філософія політики: Комплекс навчально-методичних матеріалів із курсу для студентів спеціальності “політологія”. Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2012

Основна література

1. Байме К. Політичні теорії сучасності. К.: Стилос, 2008.
2. Політологія: навч. посібник / уряд. та ред. М.Сазонова. Харків: Фоліо, 1998.
3. Фісун О.А. Філософія політики: Комплекс навчально-методичних матеріалів із курсу для студентів спеціальності “політологія”. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2012.
4. Шевчук Д. Сучасна політична філософія: навчальний посібник. Острого: Видавництво Національного університету “Острозька академія”, 2012.

Допоміжна література

5. Арентс Х. Між минулим і майбутнім. К.: Дух і літера, 2002.
6. Арентс Х. Становище людини. Львів: Літопис, 1999.
7. Баландьє Ж. Політична антропологія. К.: Альтерпрес, 2002.
8. Вебер М. Соціологія. Загально історичні аналізи. Політика. К.: Основи, 1998.
9. Габермас Ю. Залучення іншого: студії з політичної теорії. Львів: Асторолія, 2006.
10. Габермас Ю. Філософський дискурс модерну. К.: Четверта хвиля, 2001.
11. Демократія: Антологія / Уряд. О. Проценко. К.: Смолоскип, 2005.
12. Історія політичної думки: навч. енцикл. словник-довідник для студ. вищ. навч. закл. / за заг. ред. Н. М. Хоми. Львів: Новий Світ-2000, 2014.
13. Енциклопедія політичної думки / За ред. Девіда Міллера. К.: Дух і літера, 2000
14. Кимлічка В. Лібералізм і права меншин. Харків: Центр освітніх ініціатив, 2001.
15. Класики політичної думки від Платона до Макса Вебера. К.: Тандем, 2002.
16. Лібералізм: Антологія / Урядники Олег Проценко, Василь Лісовий. К.: Смолоскип, 2002.
17. Макінтайр Е. Після чесноти. Дослідження з теорії моралі. К.: Дух і літера, 2002.
18. Манан П. Інтелектуальна історія лібералізму. К.: Дух і літера, 2005.
19. Мере Ж. Принцип суверенітету. Історія та основи новітньої влади. Львів: Кальварія, 2003.
20. Новітня політична лексика (неологізми, okazіоналізми та інші новотвори) / [І. Я. Вдовичин, Л. Я. Угрин, Г. В. Шипунов та ін.]; за заг. ред. Н. М. Хоми. Львів: «Новий Світ – 2000», 2015.
21. Поппер К. Відкрите суспільство та його вороги: в 2-х т. К.: Основи, 1994.
22. Пролеєв С. В. Метафізика влади: Монографія. К.: Наукова думка, 2005.
23. Рікер П. Право і справедливість. К.: Дух і літера, 2002.
24. Розанвалон П. Демократична легітимність. Безсторонність, рефлексивність, наближеність. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2009.
25. Ролз Дж. Теорія справедливості. К.: Основи, 2001.
26. Себайн Д.Г., Торсон Т.Л. Історія політичної думки. К.: Основи, 1997.
27. Сучасна політична філософія. Антологія. К.: Основи, 1998.
28. Таманага Б. Верховенство права: історія, політика, теорія. К.: Вид. дім «КиєвоМогилянська академія», 2007.
29. Тейлор Ч. Етика автентичності. К.: Дух і літера, 2002.
30. Тейлор Ч. Джерела себе. К.: Дух і літера, 2005.
31. Уолцер М. Про толерантність. Харків: Видавнична група “РА-Каравела”, 2003.
32. Фуко М. Наглядати і карати. Народження в’язниці. К.: Основи, 1998.
33. Lukes S. Power: a Radical View / 2nd edition. London: Palgrave, 2005.
34. Maynor, J. W. Republicanism in the Modern World. Cambridge: Polity Press, 2003.
35. Mouffe Ch. The Democratic Paradox. London and New York: Verso, 2000.
36. Pettit Ph. On the People’s Terms: A Republican Theory and Model of Democracy. Cambridge: Cambridge University Press, 2012.
37. Rancière J. “Ten Theses on Politics,” Theory & Event, 2001, Vol. 5(3).
38. Rancière J. Dissensus on Politics and Aesthetics. London: Continuum, 2010.
39. Schmitt C. The Concept of the Political: Expanded Edition. Chicago: The University of Chicago Press, 2007.
40. Skinner Q. Liberty Before Liberalism. New York: Cambridge University Press, 1998.

11. Особливості навчання за денною формою в умовах подовження дії обставин непоборної сили

В умовах дії воєнного стану або карантинних обмежень освітній процес в університеті здійснюється за змішаною формою навчання, а саме:

- дистанційно (за затвердженим розкладом занять) на платформі Zoom проводяться лекційні заняття;
- дистанційно на платформі Moodle проводяться практичні (семінарські), індивідуальні заняття та консультації, відбувається контроль самостійної роботи;
- аудиторно (за затвердженим розкладом занять) проводиться певний відсоток практичних та семінарських занять у навчальних групах кількістю до 20 осіб (з урахуванням відповідних санітарних і протиепідемічних заходів).

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких карантинних обмежень із заборонаю відвідування ЗВО студентам денної форми навчання надається можливість (за заявою, погодженою деканом факультету) скласти **іспит в тестовій формі дистанційно на платформі Moodle** в дистанційному курсі «Політична теорія».